

ПРОФЕСІЙНІ ДІАЛЕКТИ ІТ-ФАХІВЦІВ

¹ Вінницький національний технічний університет

Анотація:

У роботі проаналізовано особливості професійних діалектів (професіоналізмів) ІТ-фахівців; визначено причини їхнього виникнення в українському усному професійному мовленні, функції та вплив на професійну комунікацію. Подано приклади найпоширеніших професіоналізмів із поясненням їхнього значення, зокрема, переважно англійськомовного походження.

Ключові слова: професійний діалект, професіоналізм, ІТ-фахівець, терміни, жаргон, професійне мовлення.

Abstract:

The paper analyzes the features of professional dialects (professionalisms) of IT specialists; identifies the reasons for their emergence in Ukrainian oral professional speech, functions and impact on professional communication. Examples of the most common professionalisms with an explanation of their meaning, in particular, mainly of English origin, are given.

Keywords: professional dialect, professionalism, IT specialist, terms, jargon, professional speech.

Вступ

Стрімкий розвиток інформаційних технологій спричинює потребу у швидкому обміні професійною інформацією. Тобто дедалі відчутнішою постає потреба в оптимальних способах комунікації, які б спрощували професійне спілкування між ІТ-фахівцями настільки, щоб швидко сформувавши думку, але водночас не спотворювали професійну інформацію. Адже відомо, що успіх ІТ-команди значною мірою залежить від швидкості та точності обміну даними. У зв'язку з цим айтивці часто вдаються до спонтанного утворення професійних діалектів (професіоналізмів), що є спрощеною, неофіційною версією термінів.

Метою цієї роботи є аналіз професійних діалектів (професіоналізмів) ІТ-фахівців, визначення основних причин і джерел їхнього утворення та вивчення їхнього впливу на ефективність командної роботи й ухвалення швидких рішень.

Результати дослідження

Однією з ключових особливостей професійного мовлення, ознакою високого професійного рівня фахівця є використання спеціалізованих термінів, особливо в офіційному спілкуванні. Йдеться про загальнонаукову, міжгалузеву та вузькоспеціальну термінологію, зафіксовану в термінологічних словниках. Проте в контексті терміносистем наукових галузей, що швидко розвиваються, зокрема й в ІТ-сфері, простежуємо швидке формування й поширення усних «замінників» термінів, переважно запозичених з англійської мови (часто без перекладу). Причини цього явища: висока інтенсивність запозичення нових понять, об'єктів, процесів, для назв яких в українській мові ще не розроблено відповідних термінів; потреба в спрощеному швидкому обміні інформацією тощо. Таким чином в мовленні ІТ-фахівців накопичується чималий масив професійних діалектів (професіоналізмів), які вже стали об'єктом лінгвістичних досліджень (Л. Масенко, Н. Мельник, Л. Назаревич, Л. Ставицька, В. Юркало та ін.). Такий мовний запас сприяє економії часу, прискоренню процесу передачі ідей, обговоренню завдань й ухваленню рішень. Використання фахової (термінологічної) лексики дає змогу ІТ-фахівцям формулювати свої ідеї точно і чітко, уникаючи ризику неправильного тлумачення інформації. Водночас вільне володіння професійним діалектом показує рівень обізнаності фахівця, демонструє вміння ефективно працювати в команді, адже використання «своїх» професіоналізмів створює своєрідну «спільноту» фахівців, об'єднаних спільними знаннями та фаховими цінностями.

Професіоналізми (професійні діалекти) (лат. *Professio* – офіційно зазначене заняття, спеціальність) – це слово або вислів, притаманні мові певної професійної групи [2: 560]. Професійними діалектами ще називають емоційно забарвлені елементи, що є розмовними синонімами-еквівалентами до стилістично індивідуальної професійної номенклатури чи слів-термінів і часто виходять за межі літературної норми, є метафоризованими словами загального вжитку [2: 560].

Професійні діалекти є невід'ємною частиною мовлення людей різних професій. У сфері інформаційних технологій вони складаються фраз і висловів, які використовуються для ефективної

комунікації між фахівцями в цій галузі. Здебільшого вони мають англійськомовне походження. Англійська мова, як зазначає Д. Кристал у своїй праці «English as a Global Language» (2012), стала основним джерелом формування професійної лексики інформаційних технологій [6]. Це зумовлено глобалізацією ІТ-індустрії та домінуванням англійської мови розробок у цій галузі. Тому такі терміни, як наприклад, *баг* (bug), *фікс* (fix), *коміт* (commit), *деплой* (deploy), міцно увійшли в професійний лексикон фахівців.

Суттєвою рисою професійного діалекту айтивців є активне використання скорочень і аббревіатур, що сприяють економії часу й спрощенню спілкування. Як зазначає Дж. Юл у праці «The Study of Language» (2020), аббревіації є одним із найпоширеніших способів лексичного скорочення в сучасних професійних діалектах [7]. У сфері ІТ широко застосовуються такі скорочення, як *API* (Application Programming Interface), *QA* (Quality Assurance), *DevOps* (Development and Operations), що дають змогу швидко передавати зміст технічних понять.

За морфологічним складом серед професіоналізмів ІТ-сфери переважають іменники, наприклад [5]:

бедж (англ. Badge) – графічний елемент;

бекенд (Backend) – частина програмного забезпечення, яка відповідає за обробку даних та логіку роботи програми;

верстка (Markup) – це процес створення структури та зовнішнього вигляду вебсторінки за допомогою мов розмітки;

деплоймент (Deployment) – процес розгортання програми на сервері або у хмарній інфраструктурі;

скрам (Scrum) – це методика гнучкого управління проектами, що допомагає командам структурувати роботу та керувати нею на основі набору цінностей, принципів та практик;

айтішник (варіанти «айтішнік», «ойтішнік») – фахівець в інформаційних технологіях; нерідко айтишниками називають усіх програмістів;

бан (від англ. «Ban») – позбавлення або обмеження будь-яких прав користувача (наприклад, залишати коментарі, переглядати певні сторінки і т.д.);

довічний бан – виключення користувача з системи / гри / сайту / групи і т.д.;

баян – жарт / інформація, яка раніше вже була опублікована / відома;

галера – компанія / підприємство / організація, у якій працює програміст; часто – зі зневажливим ставленням;

ламер (від англ. «Lamer») – недосвідчений користувач;

мил – адреса електронної пошти та інші.

Другу позицію за поширеністю посідають дієслова, які є переважно утвореними від слів англійської мови за допомогою українського суфікса *-ти* [3], наприклад:

дебажити – шукати та виправляти помилки в коді;

заасайнити – призначити відповідального завдання, похідне від Asana — популярного task-менеджера;

мержити – об'єднувати гілки в системі контролю версій;

парсити – збирати, систематизувати та аналізувати дані за допомогою спеціальних програм, що автоматизують процес;

пінганути – нагадати комусь про щось;

фіксити – лагодити;

кенселити – скасовувати тощо.

Я. Качан зазначає, що професіоналізми можуть сприяти комунікації, допомагають краще дізнатися та користуватись англійським сленгом, адже саме з цієї мови багато запозичень в ІТ-сфері [1]. Використання аббревіатур та професійних діалектів дає змогу пришвидшити неофіційну комунікацію та значно економить час. По-друге, допомагає ідентифікувати експертів і створює відчуття приналежності до певної групи фахівців. По-третє, спільна мова полегшує взаєморозуміння між експертами з різних країн і культур та забезпечує уніфіковану комунікацію на міжнародному рівні.

Висновки

Отже, професійні діалекти айтивців є невід'ємною частиною сучасної технічної комунікації. Вони забезпечують ефективність роботи, сприяють швидкому обміну інформацією. Водночас важливо зберігати баланс між використанням спеціалізованої термінологічної лексики в офіційному спілкуванні та доступністю й простотою професіоналізмів у неофіційному [4]. Професійні діалекти є невід'ємною частиною сучасної комунікації у сфері інформаційних технологій. Вони переважно запозичені з англійської мови та пристосовані до української для зручності й спрощення вимови для користувачів. Професійний діалект також відіграє важливу роль в ідентифікації фахівців, демонструючи їхню компетентність та рівень обізнаності із сучасними тенденціями галузі. Водночас важливо пам'ятати про обмеження у сферах застосування професіоналізмів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Від дедлайна до речення: роздуми про українську мову в ІТ. URL: <https://dou.ua/lenta/columns/ukrainian-language-in-it/>
2. Енциклопедія української мови. Київ, 2007.
3. Про що говорять в ІТ: словник сленгу. URL: <https://it-slang-study.com>.
<https://robotdreams.cc/uk/blog/269-o-chem-govoryat-v-it-slovar-slenga>
4. Сленг для ІТ-спеціалістів. URL: https://duikt.edu.ua/ua/news-1-525-6972-sleng-dlya-it-specialistiv_kafedra-inozemnih-mov
5. Словник ІТ-фахівця. Які терміни потрібно знати, щоб розуміти колег по проєкту. URL: <https://newline.tech/it-terms-glossary-uk/>
6. Crystal D. English as a Global Language. Cambridge University Press, 2012. URL: <https://www.book2look.com/book/9781108499453>
7. Yule G. The Study of Language. Cambridge University Press, 2020. URL: https://culturaldiplomacy.org/academy/pdf/research/books/nation_branding/English_As_A_Global_Language_-_David_Crystal.pdf

Радомська Людмила Анатоліївна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри мовознавства, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: ludarad9@gmail.com.

Кудрань Ольга Павлівна – студент групи 2ПІ-24б, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: olha.kudran@gmail.com

Radomska Lyudmyla A. – Cand. Sc. (Eng), Assistant Professor, Department of Linguistics, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: ludarad9@gmail.com.

Kudran Olha P. – student of 2BC-24b group, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsya, e-mail: olha.kudran@gmail.com